

УДК 35-027.21/.22

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ “ВЗАЄМОДІЯ” ТА “ВЗАЄМОВІДНОСИНИ” В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Т. М. Яценко,

аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом, Національна академія державного управління при Президентові України

У статті проаналізовано співвідношення понять “взаємодія” та “взаємовідносини” в системі державного управління, а також у повсякденній діяльності органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій. З’ясовано їх зміст, тлумачення та особливості їх вживання в різних джерелах. Охарактеризовано законодавчі межі вживання слів “взаємодія” та “взаємовідносини”.

Виокремлено сутнісні характеристики понять “взаємодія” і “взаємовідносини” з погляду філософії, психології. Визначено основні ознаки поняття “взаємодія”. Розглянуто взаємовідносини органів місцевого самоврядування та органів державного управління з погляду субординації та координації.

З’ясовано, що для характеристики відносин у системі органів влади вживання поняття “взаємодія” є більш точним, ніж поняття “взаємовідносини”, у той час як останнє включає перше.

Ключові слова: взаємодія, взаємовідносини, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації.

Т. М. Yashchenko,

Post-graduate student, Chair of the regional administration, local self-government and city management, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

RELATIONS BETWEEN THE TERMS OF “INTERACTION” AND “RELATIONSHIP” IN PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM

In this article the relations between the terms of “interaction” and “relationship” in public administration system were analysed. Semantic interpretation of these words according to Ukrainian scientific literature and their use in different sources were clarified. Legal scope of validity of words “interaction” and “relationship” were characterized.

Essential characteristics of words “interaction” and “relationship” were distinguished in terms of philosophy and psychology. The basic features of the concept of the word “interaction”. We consider the relationship of local government and the administration in terms of coordination and subordination.

Based on the analysis the relationship between the concepts of “interaction” and “relationship” in the daily activities of local government and local administrations.

It was found that to characterize relations in the authorities’ use of the word interaction is clearer than the relationship, while the latter includes the former.

Key words: interaction, relationship, local government, local state administration.

Т. Яценко,

аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоуправління и управління городом, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

СООТНОШЕНИЕ ПОНЯТИЙ “ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ” И “ВЗАИМООТНОШЕНИЯ” В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

В статье проанализировано соотношение понятий “взаимодействие” и “взаимоотношения” в системе государственного управления, а также в повседневной деятельности органов местного самоуправления и местных государственных администраций. Выяснено их содержание, толкование, особенности употребления в различных источниках. Охарактеризованы законодательные пределы употребления слов “взаимодействие” и “взаимоотношения”.

Выделены существенные характеристики понятий “взаимодействие” и “взаимоотношения” с точки зрения философии, психологии. Определены основные признаки понятия “взаимодействие”. Рассмотрены взаимоотношения органов местного самоуправления и органов государственного управления с точки зрения субординации и координации.

Установлено, что для характеристики отношений в системе органов власти употребление понятия “взаимодействие” является более четким, нежели понятие “взаимоотношения”, в то время как последнее включает в себя первое.

Ключевые слова: взаимодействие, взаимоотношения, органы местного самоуправления, местные государственные администрации.

© Яценко Т. М., 2017

Постановка проблеми. У вітчизняній науковій літературі досить часто трапляються такі вирази, як “взаємодія органів місцевого самоврядування”, “взаємовідносини місцевих державних адміністрацій” у контексті тотожних процесів. Але чим глибше зануритися у змістові характеристики слів “взаємодія” і “взаємовідносини”, тим більш зрозумілим стає те, що між ними існують суттєві відмінності. Так, зміст поняття “взаємодія” полягає в тому, що воно спонукає до взаємної дії різних суб’єктів, поняття “взаємовідносини” має більш широке значення, яке охоплює відносини, взаємодію, співвідношення. Тож необхідно проаналізувати особливості їх вживання в практичній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування моделі взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади присвятили дослідження науковці: І.Б.Коліушко, М.О.Пухтинський, В.І.Борденюк, А.Р.Крусан [7] та ін.

Сучасні погляди на проблеми практичних підходів до вирішення питань взаємодії між органами місцевого самоврядування та органами державної виконавчої влади досліджувалися в наукових працях вітчизняних учених О.В.Батанова, Ю.П.Битяка, В.С.Куйбіди, Н.Р.Нижник, Ю.З.Торохтія [12].

Мета статті. Метою дослідження є визначення понять “взаємодія” та “взаємовідносини”, а також з’ясування їх співвідношення в системі державного управління, виявлення на основі аналізу різних поглядів на поняття “взаємовідносини” та “взаємодія” сутнісних характеристик, важливих для вирішення питань у повсякденній роботі органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з Конституцією України публічну владу на місцях представляють місцеві державні адміністрації, які є місцевими органами державної виконавчої влади, та органи місцевого самоврядування. Вони є різними за юридичною природою, функціями та повноваженнями. Конституція України гарантує місцеве самоврядування і тим самим не допускає можливості підміни його функцій місцевими державними адміністраціями.

Взаємовідносини місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в Україні будуються на нормативно-правовій основі. Місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують взаємодію з органами місцевого самоврядування (ст.119) [5]. Таким

чином, Конституція України закріпила ініціативність місцевих державних адміністрацій у взаємодії з органами місцевого самоврядування. Конституція допускає делегування повноважень місцевих державних адміністрацій виконкомам сільських, селищних і міських рад, а також обласних і районних рад – обласним і районним державним адміністраціям. Законодавством України встановлені межі делегування, а також інші форми взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Так, згідно зі ст. 2 Закону України “Про місцеві державні адміністрації” одним із основних завдань місцевих державних адміністрацій є взаємодія з органами місцевого самоврядування. У ст. 35 зазначеного закону стосовно відносин місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування територіальних громад і їх посадовими особами зазначено, що місцеві державні адміністрації на відповідній території взаємодіють із сільськими, селищними і міськими радами, їх виконавчими органами та сільськими, селищними і міськими головами, сприяють у здійсненні ними власних повноважень місцевого самоврядування, зокрема у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку відповідних територій [3].

Отже, з викладеного вище можна зробити висновок, що в законодавчому полі поняття “взаємодія” розуміється як складова відносин місцевих органів публічної влади.

У науковій літературі містяться різні тлумачення змістового наповнення поняття “взаємодії”, що вказує на його складність. Так, “Великий тлумачний словник сучасної української мови” пропонує таке визначення: “взаємодія – це взаємний зв’язок між предметами у дії, а також погоджена дія між ким-, чим-небудь, взаємний вплив тіл чи частинок, який зумовлює зміну стану їхнього руху” [1].

Взаємодія як процес є основою функціонування різних систем і характеризується як у філософському, так і в управлінському аспекті.

З погляду філософії поняття “взаємодія” вживається для фіксації впливу об’єктів один на одного, визначається їх спільною обумовленістю і породженням одним об’єктом іншого [12].

Так, у 1975 р. у філософському словнику взаємодія трактувалася як “процес взаємного впливу об’єктів один на одного, всякий зв’язок і стосунки між матеріальними об’єктами і явищами”, зазначалося, що у всякій цілісній системі “взаємодія виступає як таке відношення, в якому причина і наслідок постійно міняються місцями” [8, с. 37].

Словник 1998 р. визначав цей феномен як “...процес безпосереднього та опосередкованого впливу об’єктів (суб’єктів) один на одного, що породжує взаємну зумовленість і взаємозв’язок” [4, с. 43].

У філософському словнику 2002 р. взаємодія тлумачиться як “універсальна форма розвитку об’єктивного світу, що визначає існування і структурну організацію будь-якої матеріальної системи” [6].

Філософське трактування взаємодії передусім орієнтує на те, що відповідні процеси взаємодії визначають структурну організацію системи і порядок її об’єднання, поряд з іншими об’єктами, в систему вищого порядку.

Психологічна наука розглядає взаємодію як взаємний вплив людей, що породжує їхні взаємні зв’язки, відносини, спілкування, спільні переживання та діяльність.

В “Енциклопедії з державного управління” наведено таке визначення: “взаємодія управлінська – це участь у спільній діяльності суб’єктів управління в процесі досягнення суспільно необхідних цілей” [2].

Розкриття змісту вказаних вище питань дає змогу виокремити основні ознаки поняття “взаємодія”:

- наявність спільної діяльності;
- погодженість;
- спрямованість взаємодіючих суб’єктів;
- зміст завдань, що виконуються суб’єктами взаємодії;
- становище, яке посідають суб’єкти взаємодії в ієрархії системи.

Взаємодія є основою та умовою встановлення найрізноманітніших зв’язків між об’єктами, включаючи причинно-наслідкові. Вона є основою будь-якої системи, що завжди передбачає зв’язок (у формі взаємодії) її елементів, компонентів. Відповідно системність як представленість взаємодії об’єктів у всіх її зв’язках та відносинах є також характеристикою взаємодії. Виходячи з того, що взаємодія – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу об’єктів (суб’єктів) один на одного, який породжує їхні взаємообумовленість та зв’язок [8, с. 51], активність характеризує обидві сторони взаємодії, які мають якість суб’єктності. І.Зимня також розглядає взаємодію як активність об’єкта і суб’єкта взаємодії. На її думку, однією з найважливіших характеристик взаємодії є активність її учасників.

Досліджуючи діяльність місцевих органів публічної влади, фахівці зазначають, що взаємовідносини цих органів є важливою умовою розвитку територіальних громад, суспільства і держави.

На наш погляд, поняття “співвідношення” в контексті аналізу проблем розмежування повноважень органів державного управління та органів місцевого самоврядування здебільшого має порівняльне значення. Щодо поняття “взаємовідносини”, то воно має більш прикладне значення, відображає не тільки взаємні зв’язки між різними суб’єктами, а й розкриває їх незалежність та відособленість. У цьому аспекті поняття “взаємовідносини” найбільш точно відображає відносини між органами державного управління та органами місцевого самоврядування. Воно є ширшим за поняття “взаємодія”, яке фіксує процеси впливу різних явищ одне на одного і є таким, що виступає фактором, який інтегрує різні частини у єдине ціле [9]. Тож поняття “взаємодія”, яке, зокрема, використовується в ст. 119 Конституції України, є більш чітким для характеристики відносин у системі органів виконавчої влади.

У “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” зазначається, що взаємовідносини – це те саме, що взаємини тобто: взаємини – взаємні стосунки між ким-, чим-небудь; взаємозв’язок, взаємовплив між предметами, явищами [1]. У “Словнику української мови” також зазначається, що взаємовідносини – це те саме, що взаємини. Взаємини, у свою чергу, – це взаємні стосунки між ким-, чим-небудь [11].

Тож, розглядаючи форми взаємовідносин органів місцевого самоврядування і держави, можна виділити вихідні позиції, на яких вони базуються (активність сторін, спрямування відносин, взаємопов’язаність, вбудованість або відокремленість, децентралізація, деконцентрація тощо).

У процесі взаємовідносин місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування використовується комплекс організаційно-правових методів, до яких належать: прогнозування (соціально-економічного розвитку території); планування (бюджетне, організаційне, функціональне тощо); координація діяльності (органів у цілому або їх структурних підрозділів, посадових осіб); погодження актів і рішень (досягнення консенсусу чи компромісу); вироблення спільних рішень (правового чи організаційного характеру); контроль за виконанням прийнятих рішень (у тому числі взаємний контроль); інформаційне забезпечення (попереднє, поточне, наступне); інструктування (за наявності знань чи досвіду); делегування повноважень; матеріально-фінансове забезпечення прийнятих рішень (передача майна чи фінансових коштів); робота з кадрами (підготовка, перепідготовка, стажування тощо).

Науковці виділяють такі сутнісні елементи поняття “взаємовідносини” в контексті розмежування повноважень органів державного управління та органів місцевого самоврядування: підпорядкування єдиному правопорядку; врахування статусних особливостей органів, що взаємодіють; методи (прийоми) та способи “взаємовідносин”, що базуються на субординації, ієрархічному підпорядкуванні (влади–підкоренні), реординації або координації, узгодженні із включенням правила субсидіарності; системність принципів “взаємовідносин”, яка б забезпечила системний характер самих “взаємовідносин” на практиці.

Іноді науковці виділяють такий самостійний вид взаємовідносин місцевих органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування, як реординація. Організаційно-правовою формою реординаційної взаємодії є взаємне інформування. Реординаційні взаємозв'язки виражаються в конкретних діях органів, які розглядаються, що відображаються в управлінських актах (у широкому розумінні). Пріоритетне значення мають акти, які встановлюють, змінюють, скасовують правові норми або конкретні правовідносини. На відміну від спільних актів, що приймаються під час координаційної взаємодії, суб'єктом прийняття документів при реординації є один орган (самоврядний або державний). Їх характерною особливістю є те, що вони ураховують не тільки власні, а й державні або місцеві інтереси, відображають погляди, ініціативні пропозиції депутатів, представників органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій.

З'ясуємо, чи ґрунтуються взаємовідносини між місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування на підпорядкуванні або на рівному партнерстві. З огляду на це взаємовідносини органів місцевого самоврядування та органів державного управління розглядаються як субординаційні та координаційні відносини.

Субординаційні відносини будуються на підставі прямого підпорядкування, з погляду взаємовідносин із органами державного управління. Субординація відбувається між органами, що перебувають у субординаційних структурних зв'язках, між якими існують управлінські відносини та функціонують за принципом “вертикалізації”. Сутність субординаційних взаємовідносин місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування полягає в тому, що такі відносини здійснюються за допомогою підзвітності і підконтрольності, які виражаються у відповідних формах контролю.

Координаційні відносини в умовах становлення децентралізації можна назвати більш прийнятними, адже вони відображають взаємні управлінські впливи, що спрямовуються на узгодженість дій. До основних завдань координаційних взаємовідносин належать об'єднання управлінських зусиль для більш успішного вирішення спільних завдань. Указаний вид взаємовідносин відбувається в тих сферах громадського життя, що однаково важливі як для держави, так і для територіальних громад, тобто зачіпає загальні інтереси (державні і місцеві). До таких взаємовідносин відносять вирішення питань економічного, соціального і культурного розвитку територій, у сфері соціального захисту населення, охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів відповідних територій, а також у галузі забезпечення законності, правопорядку, прав і свобод громадян тощо.

Як правило, взаємовідносини між місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування здійснюються на підставі форм: інституційних – створення спільних органів (координаційних, консультативних, дорадчих); правових – прийняття спільних актів, участь у розробці певних правових актів; організаційних – проведення спільних заходів (розширених колегій місцевих державних адміністрацій, розширених засідань президій рад, семінарів, конференцій, круглих столів, звітів перед громадами, перевірок тощо), участь посадових осіб місцевих державних адміністрацій у засіданнях органів місцевого самоврядування чи депутатів і службовців в органах місцевого самоврядування, в роботі місцевих державних адміністрацій; інформаційних – обмін інформацією з питань місцевого значення (листування, телефонні переговори, надсилання проектів рішень і копій прийнятих актів, застосування ЗМІ тощо); матеріально-фінансових – спільне фінансування проектів регіонального значення тощо.

Отже, взаємовідносини між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування можна розглядати як об'єктивні відносини, що виникають під час взаємних контактів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, що відрізняються певними завданнями, порядком та способами здійснення взаємовідносин.

Досвід взаємодії місцевих держадміністрацій з органами місцевого самоврядування в різних регіонах України узагальнив Ю.З.Торохтій. Але він не розмежовує значення слів “взаємодія” і “взаємовідносини” і вживає їх як тотожні по-

няття. Так, розглядаючи питання форм і методів взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, він зазначає, що, “торкаючись проблем взаємовідносин між місцевими радами і відповідними державними адміністраціями, глава держави зазначив, як налагоджується взаємодія виконавчих органів влади і місцевих рад” [13].

А.Р.Крусян досліджувала модель взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у процесі здійснення управління на місцях. Науковець серед форм взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування виділяє такі, що мають організаційний характер та розподіляються за видами взаємодії: координаційні, субординаційні та реординаційні [8]. А в підсумку вона робить висновок, що в перспективі розвиток взаємовідносин місцевих органів влади та органів управління полягатиме в поступовому переході від наявної сьогодні агентської моделі до взаємозалежності, а потім – до партнерства. Тож дослідження з питань взаємодії місцевих органів виконавчої влади і місцевого самоврядування приводить до кращого розуміння їх взаємовідносин. З цього приводу можна зазначити, що в дослідженні А.Р.Крусян поняття “взаємовідносини” включає взаємодію.

У практичній діяльності органів влади вживання слів “взаємодія” та “взаємовідносини” відбувається таким чином. Наприклад, у плані роботи місцевої державної адміністрації окремим пунктом виділяється питання *взаємодії* з районною радою та органами місцевого самоврядування, де в підпунктах передбачається:

- подання проекту Програми соціально-економічного розвитку і бюджету району на 2017 р. для розгляду на сесії районної ради;
- проведення спільних днів відділів апарату райдержадміністрації та виконавчого апарату районної ради в сільських радах району;
- проведення днів управлінь та відділів райдержадміністрації у виконкомх сільських рад району з метою перевірки стану виконання делегованих повноважень виконавчої влади у галузях і сферах.

З цього випливає, що орган влади згідно з указаними пунктами плану передбачає взаємодію при їх виконанні, тобто відбувається взаємодія між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування при поданні проекту програми, проведенні спільних днів відділів та управлінь, як і відповідно до Конституції України, в якій закріплено ініціативність місцевих держав-

них адміністрацій у взаємодії з органами місцевого самоврядування.

У загальних положеннях регламенту районної державної адміністрації вказується, що *взаємовідносини* районної держадміністрації та інших органів державної влади і органів місцевого самоврядування здійснюються в установленому законами порядку з метою чіткого і злагодженого їх функціонування та забезпечення належного виконання покладених на районну держадміністрацію завдань. Тож вживання слова “взаємовідносини” в цьому разі передбачає широке поняття, з цим можна погодитись.

Як наступний приклад можна навести вираз: “Апарат районної держадміністрації відповідно до покладених на нього завдань за дорученням голови районної держадміністрації проводить аналіз роботи органів місцевого самоврядування у межах повноважень і в порядку, визначених законодавством, надає методичну та іншу практичну допомогу з удосконалення організації їх роботи, готує пропозиції щодо поглиблення *взаємодії районної держадміністрації з органами місцевого самоврядування* для спільного вирішення питань економічного, соціального та культурного розвитку відповідних територій”. У цьому разі розробник документа вказує на поглиблення взаємодії між органами для вирішення питань, але ж не зазначає детально, яких саме, тому, на нашу думку, в цьому разі слушно було б все ж вжити слово взаємовідносини, що характеризує ширше поняття відносин органів публічної влади.

Тож у межах цих досліджень питання співвідношення понять “взаємодія” та “взаємовідносини” в системі державного управління виглядає так. Аналіз нормативно-правової бази свідчить, що взаємодія між органами місцевого самоврядування та місцевими державними адміністраціями ґрунтується на Конституції України, законах України “Про місцеві державні адміністрації”, “Про місцеве самоврядування в Україні”. В цих актах зазначено, що “місцеві державні адміністрації на відповідній території забезпечують: взаємодію з органами місцевого самоврядування” [5] і визначено одне з основних завдань місцевих державних адміністрацій, яке полягає у взаємодії останніх з органами місцевого самоврядування. Тож на підставі цього можна зробити висновок, що поняття “взаємодія” є більш конкретним для характеристики відносин у системі органів виконавчої влади і розуміється як складова відносин місцевих органів публічної влади.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі аналізу різних поглядів щодо тлумачення поняття “взаємодія” можна констатувати, що його вживання в практичній діяльності, у тому числі і в діяльності органів публічної влади, сприяє ефективному функціонуванню різних систем.

Під цим кутом зору “взаємодія” виражає процес, вплив органів публічної влади один на одного, їх взаємозв’язок, взаємозумовленість. Вона має об’єктивний і універсальний характер та відображається як взаємний зв’язок структурних рівнів.

Установлено, що в повсякденній діяльності органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій слова “взаємодія” та “взаємовідносини” вживаються як тотожні поняття. Зазначені поняття не розрізняють ні розробники при підготовці документів, ні виконавці під час їх виконання, тому вони можуть траплятися в одному документі.

На нашу думку, поняття “взаємовідносини” має більш широке вживання у сфері державного

управління і уособлює взаємні зв’язки між різними суб’єктами та розкриває їх незалежність.

Практичне використання цих слів ніяк не впливає на робочі процеси ні органів місцевого самоврядування, ні органів державної виконавчої влади. Однак слід зазначити, що органи влади повинні чітко розуміти їх зміст. Адже з’ясовано, що для характеристики відносин у системі органів влади вживання слова “взаємодія” є більш точним, ніж слова “взаємовідносини”, у той час як останнє включає перше. У повсякденній діяльності органів влади все ж краще вживати слово “взаємодія”, яке відображає дієвість процесів, що відбуваються між ними. А це, у свою чергу, сприятиме вирішенню конкретних питань, пов’язаних із діяльністю цих органів.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на виокремлення змісту понять “взаємовідносини” та “взаємодія” в практичній діяльності органів місцевого самоврядування та органів місцевої влади.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпін’ : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, Ю. П. Сурміна. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Про місцеві державні адміністрації [Електронний ресурс] : Закон України від 09 квіт. 1999 р. № 586-XIV. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
4. Карабін Т. О. Співвідношення повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування: теоретичні і практичні питання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Карабін Т. О. – Київ, 2007. – 24 с.
5. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе / Т. Котарбинский. – М., 1980. – 88 с.
7. Крусян А. Р. Взаємодія місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 “Конституційне право” / Крусян А. Р. – Одеса, 1999. – 19 с.
8. Крусян А. Р. Взаимодействие местных органов исполнительной власти и органов местного самоуправления : учеб. пособие / А. Р. Крусян. – Одесса : Юрид. лит., 2001. – 164 с.

References

1. Busel, V.T., (2005), Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy [Great Dictionary of Modern Ukrainian], VTF “Perun”, Kyiv, Irpin’, p. 1728.
2. Surmin, Yu.P., Bakumenko, V.D., Mykhnenko, A.M. and others; Kovbasyuk, Yu.V., Troshchyns'kyj, V.P., Surmin, Yu.P. (editors) (2010), Entsyklopedychnyy slovnyk z derzhavnoho upravlinnya [Encyclopedic Dictionary of Public Administration], National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine, p. 820.
3. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine “On local state administration, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/> (Accessed 15 February 2017).
4. Karabin, T.O. (2007), “Value of powers of local authorities and local governments: theoretical and practical issues”, Ph.D. Thesis, Administrative Law and Procedure; Finance Law; Information Law, Institute of State and Law by V.M.Koretsky of the National Academy of Science of Ukraine Kyiv, Ukraine.
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), The Constitution of Ukraine, of 28 June 1996 No. 254k/96-VR, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 11 February 2017).
6. Kotarbinsky, T. (1980), Traktat o khoroshey rabote [Treatise on the work good], Moscow, USSR.
7. Krusyan, A.R., (1999), “The interaction of local executive authorities and local self-government in Ukraine”, Ph.D. Thesis, Constitutional Law, Odessa Law Academy, Odessa, Ukraine.
8. Krusyan, A.R., (2001), Vzaimodejstvie mestnyh organov ispolnitel'noj vlasti i organov mestnogo samoupravlenija: uchebnoe posobie [Interaction of

9. Литвин І. І. Адміністративно-правове регулювання взаємодії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" / Литвин І. І. – Запоріжжя, 2009. – 19 с.
10. Онупрієнко А. М. Місцеві органи влади в механізмі демократичної держави : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 "Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень" / Онупрієнко А. М. – Харків, 2008. – 20 с.
11. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 24. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
12. Словник української мови : в 11 т. – Київ : Наук. думка, 1970. – Т. 1. – 346 с.
13. Торохтій Ю. З. Правові засади взаємодії місцевих державних адміністрацій та місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 "Конституційне право" / Торохтій Ю. З. – Харків, 2005. – 20 с.
14. Торохтій Ю. З. Форми і методи взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування / Ю. З. Торохтій // Право і Безпека. – 2004. – Т. 3. – № 1. – С. 30.
- local executive authorities and local self-government: Textbook], Yurydychna literatura, Odesa, Ukraine.
9. Lytvyn, I.I. (2009), "Administrative and legal basis for cooperation between local authorities and local authorities", Ph.D. Thesis, Administrative Law and Procedure; Finance Law; Information Law, Classical Private University, Zaporizhzhia, Ukraine.
10. Onupriyenko, A.M., (2008), "Local authorities in the mechanism of democracy", Ph.D. Thesis, Theory and History of State and Law; History of Political and Legal Doctrines, "Teoriya ta istoriya derzhavy i prava; istoriya politychnykh i pravovykh vchen", National Law Academy of Ukraine by Yaroslav Mudry, Kharkiv, Ukraine.
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (1997), Law of Ukraine "On local government in Ukraine" of 21.05.1997, available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/> (Accessed 12 March 2017).
12. (1970), Slovnyk ukrayins'koyi movy [Ukrainian dictionary], vol. 1, p. 346.
13. Torokhtiy, Yu. Z., (2005), "Legal basis of cooperation of local state administrations and local self-government in Ukraine", Ph.D. Thesis, Constitutional Law, National Law Academy of Ukraine by Yaroslav Mudry, Kharkiv, Ukraine.
14. Torokhtiy, Yu. Z., (2004), "Forms and methods of cooperation of local state administrations and local authorities", Pravo i Bezpeka, vol. 3, no. 1, p. 30.